

OSNOVNI SUD U PRIŠTINI

[Objavljene presude možda nisu pravosnažne i mogu biti predmet žalbi u skladu sa važećim zakonom.]

**Broj predmeta kod suda: PKR 965/13
PPS 29/11 & 47/12**

U IME NARODA

29. jul 2016. godine

Sudija EULEX-a Katrien Gabriël Witteman, postupajući u svojstvu predsednika pretresnog veća, i sudija EULEX-a Franciska Fišer i kosovski sudija Vesel Ismajli, kao članovi veća,

U krivičnom predmetu protiv optuženih:

1.

Ime i prezime:	B. M.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojjačko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac
Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

2.

Ime i prezime:	L.Q.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojjačko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac

Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

3.

Ime i prezime:	B.S.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojачko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac
Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

4.

Ime i prezime:	F.S.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojачko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac
Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

5.

Ime i prezime:	A.D.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojачko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac

Državljanstvo	Kosovo
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

6.

Ime i prezime:	A.Da.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojjačko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac
Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

7.

Ime i prezime:	M.M.
Ime oca:	XXX
Ime majke i devojjačko prezime	XXX
Lični broj	XXX
Nacionalnost	Albanac
Državljanstvo	Kosovar
Datum rođenja	XXX
Mesto rođenja	XXX
Adresa	XXX

koji su optuženi prema (izmenjenoj) optužnici Marije Bamieh, tužiteljke EULEX-a pri kancelariji Specijalnog tužilaštva Republike Kosovo (STRK) od 22. avgusta 2014. godine¹ za sledeća krivična dela:

¹ Radi čitljivosti, greške prilikom kucanja i manje gramatičke greške u optužnici su u ovoj presudi ispravljene. Značenje ni na koji način nije promenjeno.

Tačka 1

Teško ubistvo iz članova 23. i 147. stav 4, 9. i 11. KZK, jer u: B.M, L.Q., B.S., F.S., A.Da. i M.M. (zajedno u saizvršilaštvu i u saizvršilaštvu sa B.H., S.Q. (obojica već osuđeni za isto krivično delo), i uz pomoć A.D. suprotno članu 33. KZK, iz beskrupulozne osvete ili drugih osnovnih motiva, namerno ugrožavajući život jednog ili više lica, lišili života N.M. i P.S, postavljajući i aktivirajući improvizovanu eksplozivnu napravu u prizemlju objekta koji se nalazi u Prištini, Avenija Bil Klinton, dana 24. septembra 2007. godine.

Zbog toga što

Nakon duge istorije nasilja između policije u UROŠEVCU, policajaca pripadnika ROSU jedinice i E.S., i nakon ubistva policajca T.R. za koje se veruje da je naručio E.S., policija UROŠEVCA zajedno sa policajcima iz jedinice ROSU je isplanirala osvetu nad E.S. time što će podmetnuti bombu u njegovom restoranu u Prištini. Bar XXX se nalazi u Bulevaru Bila Klintona, prometna naseljena oblast koja je puna barova i restorana. Bomba je postavljena 24. septembra, tokom perioda Ramazana te godine, i svi barovi i restorani su bili otvoreni kako bi ljudi slavili Syfyr. Veličina bombe i lokacija gde je bomba postavljena kao i vreme aktiviranja upućuje na to da su osumnjičeni imali nameru da ubiju;

Tačka 2

Teško ubistvo u pokušaju, iz članova 20, 23. i 147. stav 4, 9. i 11. KZK, jer su: B.M, L.Q., B.S., F.S., A.Da. i M.M. zajedno u saizvršilaštvu i u saizvršilaštvu sa B.H. i S.Q. (obojica već osuđeni za isto krivično delo), i uz pomoć A.D., suprotno članu 33. KZK, iz beskrupulozne osvete ili drugih osnovnih motiva, namerno ugrožavajući život jednog ili više lica, preduzeli neposredne radnje u smislu lišavanja života X.S., V.Z., L.N., G.S., E.N., N.H., F.B., L.K., S.S., M.K. i T.K., postavljajući i aktivirajući improvizovanu eksplozivnu napravu u prizemlju objekta koji se nalazi u Prištini, Avenija Bil Klinton, što je dovelo do ozbiljnog povređivanja napred pomenutih pojedinaca; dana 24. septembra 2007. godine;

Zbog toga što

Nakon duge istorije nasilja između policije u UROŠEVCU, policajaca pripadnika ROSU jedinice i E.S., i nakon ubistva policajca T.R. za koje se veruje da je naručio E.S., policija UROŠEVCA zajedno sa policajcima iz jedinice ROSU je planirala osvetu nad E.S. time što će podmetnuti bombu u njegovom restoranu u Prištini. Bar XXX se nalazi u Bulevaru Bila Klintona, prometna naseljena oblast koja je puna barova i restorana. Bomba je postavljena 24. septembra u 2.10 časova. Te godine je to bio period Ramazana, i svi barovi i restorani su bili puni i otvoreni kako bi ljudi slavili Syfyr. Veličina bombe i

lokacija gde je bomba postavljena kao i vreme aktiviranja upućuje na to da su osumnjičeni imali nameru da ubiju, i da jesu ubili, gde su ubijeni N.M. i P.S., a tom radnjom su pokušali da ubiju X.S., V.Z., L.N., G.S., E.N., N.H., F.B., L.K., S.S. M.K. i T.K., postavljajući i aktivirajući improvizovanu eksplozivnu napravu u prizemlju objekta gde se nalazi bar XXX, što je dovelo do ozbiljnog ranjavanja napred pomenutih pojedinaca; u Prištini, dana 24. septembra 2007. godine;

Tačka 3

Izazivanje opšte opasnosti, iz članova 23. i 291. stav 1. i 5. KZK, jer su: B.M, L.Q., B.S., F.S., A.D. i M.M. zajedno u saizvršilaštvu i u saizvršilaštvu sa B.H. i S.Q. (obojica već osuđeni za isto krivično delo), i uz pomoć A.D., izazvali veliku opasnost po ljudske živote aktivirajući improvizovanu eksplozivnu napravu postavljenu u prizemlju objekta u Aveniji Bila Klintona u Prištini, što je dovelo do smrti dvoje lica (N.M. i P.S.), nanošenju ozbiljnih telesnih povreda jedanaestorici lica (X.S., V.Z., L.N., G.S., E.N., N.H., F.B., L.K., S.S., M.K. i T.K.), i značajne materijalne štete imovini nekolicini poslovnih subjekata (Ciko, Besa, Uran Shped, Oslo, Pasazh, Noti, Kojota, Fitness Club i XXX); u Prištini, 24. septembra 2007. godine;

Zbog toga što

Nakon duge istorije nasilja između policije u UROŠEVCU, policajaca pripadnika ROSU jedinice i E.S., i nakon ubistva policajca T.R. za koje se veruje da je naručio E.S., policija UROŠEVCA zajedno sa policajcima iz jedinice ROSU je planirala osvetu nad E.S. Oni su sproveli plan i sreli se na farmi ovaca u mestu Rakaj 23. septembra otprilike oko 10 časova. Iz mesta Rakaj, dvoje lica je poslato da preuzmu eksplozivnu napravu, protivtenkovsku minu i oružje, odnosno dva automata MP5. Plan je bio da se podmetne bomba u restoran XXX u Prištini. Po njihovom povratku, bomba je postavljena, eksplozivna naprava, odnosno protivtenkovska mina, sa eksplozivom i upaljačima. A.Da., B.M i M.M. je rečeno šta da rade. A.D. je potom ostavio policajce kako bi sproveo plan i čekao ih u baru EUROPA 92 u Kačaniku. B.S. i F.S. su obezbedili dva policijska vozila; brojeve tablica je sakrio B.M. Grupa je potom ušla u vozila i odvezla se u Prištinu kako bi sproveli svoj plan. Bar XXX se nalazi u Bulevaru Bila Klintona, prometna naseljena oblast koja je puna barova i restorana. Bomba je postavljena 24. septembra otprilike u 2.10 časova. Te godine je to bio period Ramazana, i svi restorani su bili puni i radili kako bi ljudi slavili Syfyr. Veličina bombe, lokacija postavljanja bobe kao i vreme aktiviranja upućuju na to da osumnjičeni nameravaju da ubiju, kao i da izazovu opasnost po ljude i imovinu. Posledice njihovih kriminalnih radnji su bile da su ubijeni N.M. i P.S., a istim kriminalnim radnjama su pokušali da ubiju X.S., V.Z., L.N., G.S., E.N., N.H., F.B., L.K., S.S., M.K. i T.K., postavljajući i aktivirajući improvizovanu eksplozivnu

napravu u prizemlju zgrade koja se nalazi u Prištini, Avenija Bila Klintona, što je dovelo do ozbiljnog ranjavanja napred pomenutih lica, i značajne materijalne štete imovini nekolicini poslovnih subjekata (Ciko, Besa, Uran Shped, Oslo, Pasazh, Noti, Kojota, Fitness Club i XXX); u Prištini, 24. septembra 2007. godine,

Po okončanju glavnog pretresa, koji je prvobitno vođen pred pretresnim većem sastavljenim od sudije EULEX-a Anna Adamska-Gallant, u svojstvu predsednika pretresnog veća, kao i sudije EULEX-a Malcolm Simmons i kosovskog sudije Vesel Ismajli, kao članovi veća, na ročištima održanim 11. jula, 25, 26. i 27. avgusta 2014, 2, 3, 4, 23, 24. i 25. septembra, 7, 13, 14. oktobra, 14. i 25. novembra 2014. godine (sva otvorena za javnost) i saslušanja shodno članu 291. stav 2. ZKP dana 16. decembra 2014, 30. januara, 27. februara 2015. i 20. oktobra 2015. godine; na kojima su bili prisutni tužilac i okrivljeni sa njihovim braniocem, i nakon što je glavni pretres počeo od početka u skladu sa članom 311. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Republike Kosovo² (ZKP) pred sadašnjim pretresnim većem na javnim ročištima održanim 14. aprila 2016. i 6, 22, 28. i 29. jula 2016. godine, takođe u prisustvu tužioca, okrivljenih i branioca;

Nakon održanog većanja i glasanja dana 28. jula 2016. godine u skladu sa članom 357. ZKP,

U skladu sa članovima 362, 363, 366, 450, 454. i 463. ZKP,

Donosi sledeću

² Zakon br. 04/L-123

PRESUDU

Na osnovu člana 363. stav 1. pod-stav 1.3 ZKP

1. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog B.M
2. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog L.Q.
3. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog B.S.
4. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog F.S.
5. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog A.Da.
6. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za dela teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog M.M.
7. Odbijaju se optužbe tužioca STRK iz tačaka 1, 2 i 3 za pomaganje u delima teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti, u pogledu okrivljenog A.D.
8. Obaveštavaju se oštećene strane da svoje imovinsko-pravne zahteve mogu ostvariti u građanskoj parnici;
9. Troškovi postupka će biti plaćeni iz budžetskih sredstava.

OBRAZLOŽENJE

Istorijat postupka

1. U rano jutro 24. septembra 2007. godine, eksplodirala je bomba u prostorijama lokala 'XXX' u Bulevaru Bila Klintona u Prištini. Kao posledica toga, ubijeno je dvoje ljudi, a nekoliko drugih je povređeno.

Predmet Bomba u ulici Bila Klinton 1³ (u daljem tekstu: BCB1)

2. Svi osumnjičeni čija se imena nalaze u optužnici koja je dovela do ovog postupka su bili pod istragom 2007. godine, jer je policija imala osnovanu sumnju da su svi oni umešani u postavljanju bombe.⁴ Dana 8. oktobra 2007. godine, tužiteljka EULEX-a gđa Maria Bamieh (u daljem tekstu: tužiteljka Bamieh) je donela rešenje o pokretanju istrage protiv tada osumnjičenih **L.Q., B.S., B.H., A.B., B.Sh. i S.H.** Dana 28. januara 2008. godine, ona je izdala rešenje o pokretanju istrage protiv **S.Q. i N.C.** Dana 14. marta 2008. godine, izdala je još jedno rešenje o pokretanju istrage protiv **F.H., B.M., A.A. i F.S.**, a potom 9. juna 2008. godine rešenje o pokretanju istrage protiv **A.Al.**⁵
3. Dana 12. avgusta 2008. godine, tužiteljka Bamieh je podigla optužnicu protiv **B.H., S.Q. i N.C.** u kojoj ih je optužila za zločine povodom napada bombom. Ostali osumnjičeni koji su napred pomenuti u stavu 2 nisu optuženi „jer nije bilo dovoljno dokaza“⁶. Tužiteljka nije izdala nijednu formalnu odluku kojom se istraga protiv njih obustavlja.⁷
4. Tokom glavnog pretresa u predmetu BCB1, sva trojica okrivljenih su se izjasnili nevinim. Presudom od 22. septembra 2009. godine, **N.C.** je oslobođen optužbi, a dvojica ostalih okrivljenih su oglašeni krivim i osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od 25 godina. Ovu presudu je potvrdio Vrhovni sud kao drugostepeni organ u svojoj presudi od 25. maja 2012. godine, a žalbe okrivljenih su konačno odbijene presudom od 16. januara 2013. godine od strane Vrhovnog suda kao trećestepenog organa. Zahtev za zaštitu zakonitosti podnet istom Vrhovnom sudu od strane branioca **B.H.**, podržan mišljenjem tužioca **STRK**, je odbijen presudom od 5. februara 2014. godine.

Predmet Bomba u ulici Bil Klinton 2 (u daljem tekstu: BCB2)

5. Dana 7. februara 2011. godine, **M.Q.**, brat **S.Q.**, se obratio tužiteljki Bamieh, navodeći da ima relevantne informacije povodom napada bombom.⁸
6. Izjava svedoka **M.Q.** je pokrenula nove istrage, koje su formalno pokrenute rešenjem o pokretanju istrage od 30. marta 2011. godine (sa brojem predmeta PPS 29/11) protiv

³ Predmet P br. 488/08

⁴ Optužnica od 22. avgusta 2014. godine, strana 5, pod A.1

⁵ Registrator tužilaštva 39, uložak 4, 3, 2 i 1

⁶ Optužnica od 22. avgusta 2014. godine, strana 5, pod A.3

⁷ Rešenje predsednika pretresnog veća povodom prigovora na dokaze i zahteva za odbacivanje optužnice od 21. marta 2014. godine, pasus 85

⁸ CD verbatim, Aneks 13 na pismo državnih tužilaca Wendorf i Hamiti od 8 April 2015, p. 15 ff.

osumnjčenih B.M, F.S. i B.S., koja je proširena 10. maja 2012. godine kako bi uključivala i okrivljene L.Q., **A.Da.** i **M.M.**⁹

7. Dana 30. juna 2011. godine, tužiteljka Bamieh je ispitala S.Q. kao svedoka. Zapisnik sa saslušanja svedoka sadrži sledeće:

“[S.Q.]: pre nego počnemo, pre nego što dam izjavu, ja sam ovde da sarađujem, sve što ću reći će biti dokazano dokazima koje ovde imate. Druga stvar je da u ovom momentu delim ćeliju sa [B.H.]. Njegov advokat je veoma zainteresovan da dobije moju izjavu, ali ja bih želeo da ovo ostane tajna do onda kada sudija donese svoju odluku o tome da ja budem svedok saradnik. Možemo početi.”¹⁰

Nakon toga, S.Q. i B.H. su dali nekoliko izjava u svojstvu svedoka pred tužiteljkom Bamieh i/ili istražiteljima iz Jedinice za istragu organizovanog kriminala (OCIU) policije EULEX-a, u kojima su priznali da su učestvovali u napadu bombom, i ukazali na nove okrivljene kao svoje saizvršioce.

8. Dana 13. aprila 2012. godine, tužiteljka Bamieh je sudu podnela zahtev da se S.Q. proglasi svedokom saradnikom.¹¹ Ubrzo nakon toga, 23. aprila 2012. godine, ona je povukla svoj zahtev.¹²
9. Dana 14. maja 2012. godine, tužiteljka Bamieh je izdala rešenje o pokretanju istrage (sa brojem PPS 47/12) za krivično delo organizovani kriminal protiv okrivljenih koji se pominju u stavu 6., na osnovu istih činjenica kao i kod ostalih optužbi pod istragom.¹³ Nakon što je nekoliko puta produžavan, rok za obe istrage 29/11 i 47/12 je trebao da istekne 30. septembra 2013. godine.
10. Dana 10. jula 2013. godine, tužiteljka Bamieh je izdala rešenje o proširenju istrage, kako bi uključila N.C. i **A.D.** kao okrivljene. U obrazloženju je navela da „U konkretnom predmetu, dobro osnovana sumnja u pogledu svih okrivljenih proističe uglavnom iz izjava svedoka S.Q. i B.H. zajedno sa potkrepljujućim telefonskim listinzima, SMS porukama i lokacijama bazne stanice.”¹⁴
11. Dve odvojene optužnice su podnete sudu 30. septembra 2013. godine (protiv okrivljenih N.C., A.D., B.M, L.Q., B.S. i F.S.), odnosno 13. decembra 2013. godine (protiv okrivljenih M.M. i A.Da.). Rešenjem predsednika pretresnog veća od 20. februara 2014. godine, predmeti su spojeni.

⁹ Registrator tužilaštva 1, p. 17-19

¹⁰ Zapisnik sa saslušanja svedoka u istrazi, od 30. juna 2011, registrator tužilaštva 13, strana 1

¹¹ Registrator tužilaštva 1, p. 40-44

¹² Registrator tužilaštva 1, p. 44/1

¹³ Registrator tužilaštva 1, p. 67-80

¹⁴ Rešenje tužioca o proširenju istrage, od 10. jula 2013, strana 2 od 15

12. U rešenju od 21. marta 2014. godine, tadašnji predsednik pretresnog veća je odbacio optužnicu protiv okrivljenog N.C. Ona je takođe odbacila optužbe za organizovani kriminal i zločinačko udruživanje u pogledu ostalih okrivljenih, kao i izazivanje opšte opasnosti u pogledu A.D., potvrđujući optužbe za teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i izazivanje opšte opasnosti u pogledu okrivljenih sa izuzetkom A.D., i pomaganje u krivičnom delu u pogledu ovog poslednjeg. Predsednik pretresnog veća je kao neosnovane odbio prigovore na dokaze i zahteve u pogledu odbacivanja optužnice. Rešenje je potvrdio Apelacioni sud u svom rešenju od 22. maja 2014. godine.
13. Dana 11. jula 2014. godine, održano je prvo ročište. Svi okrivljeni su se izjasnili da su nevini po svim optužbama.
14. Dana 22. avgusta 2014. godine, tužiteljka Bamieh je podnela optužnicu izmenjenu u skladu sa odlukom Vrhovnog suda. O verodostojnosti priče S.Q. i B.H. uopšteno, u optužnici se navodi sledeće.
- [B.H.] i [S.Q.] su se nalazili u dva odvojena krila u Dubravi, i nisu imali međusobni kontakt, do vremena kada je [B.H.] dao svoju izjavu.*
15. U oktobru 2014. godine, tužiteljka Bamieh je napustila misiju. Predmet BCB2 je prenet u nadležnost tužiocu Kent Mortimore, dok je dvoje specijalnih tužilaca, tužilac EULEX-a Heikki Wendorf i državni tužilac Kosova Armend Hamiti, određeno da (dalje) istraže navode povodom podmićivanja koje su iznele porodice H. i Q. prilikom njihovih razgovora sa tužiteljkom Bamieh i sa jedinicom OCIU. Ta istraga je kasnije dobila broj PPS Br. 24/2015 i nazvana „Hermes“ (u daljem tekstu: predmet Hermes).
16. Dana 25. novembra 2014. godine, tokom glavnog pretresa, tužilac EULEX-a Kent Mortimore je sudu rekao sledeće.

„Kao što je sudu poznato, ja sam dodeljen ovom predmetu pre otprilike oko dve nedelje. Od tada sam pregledavao datoteke i pravio pripreme za nastavak ovog suđenja, i možda važnije - kako bih osigurao da je okrivljenima pruženo potpuno obelodanjivanje dokaza o činjenicama. Kako ću opisati u narednih dva minuta, postalo mi je jasno da potpuno obelodanjivanje nije urađeno. (...)

Početak novembra meseca, otkrio sam dva registratora materijala sa ovim brojem predmeta. Ove datoteke su pronađene u kancelariji lica koje je prethodno bilo tužilac u ovom predmetu. G. Hardaway i ja samo pažljivo pregledali te materijale. Ti materijali su se nalazili u registratorima obeleženim pod imenom „Ghost“. Tu su bili razgovori sa potencijalnim svedocima u ovom predmetu, razgovori sa aktuelnim svedocima po imenu u ovom predmetu i materijalima koji su ukazivali na moguće motive svedoka da daju lažne

izjave. Krajem prošle nedelje potvrdili smo da ovi materijali nisu dostavljeni okrivljenima. Odmah sam izdao nalog da se ovim materijali prevedu na albanski jezik. Čim to bude bilo završeno, podneću te materijale sudu i braniocima okrivljenih. Pored toga, pronašao sam video snimke koji opisuju rekonstrukciju mesta zločina sa g. [Q.] i g. [H.]. Ti snimci su predstavljeni kao izjave svedoka, i nisu obelodanjeni braniocima. Ovo je što se tiče materijala koji nam je poznat.

Čvrsto verujem da postoji dodatni relevantni materijal, koji takođe nije obelodanjen ovom sudu ili braniocima okrivljenih. Sledeći je razlog za moje čvrsto verovanje: Utvrdio sam da su prethodni tužilac kao i još jedan drugi tužilac koristili ovaj predmet kao vozilo za istraživanje navoda u pogledu podmićivanja i korupcije. Ta istraga je u potpunosti bila povezana sa ovim predmetom. Verujem da su dokumenta povezana sa tim delom istrage u posedu drugog tužioca EULEX-a, i jednog lokalnog tužioca. Ja ta dokumenta nisam video, a nije ni g. Hardaway. Ta dokumenta sam zatražio putem pisma od strane tužioca.

(...)

[N]akon pregleda Ghost datoteka, mišljenja smo da ta dokumenta čvrsto ukazuju na postojanje dodatnog snimljenog materijala, a postoji verovatnoća da postoje istražni izveštaji. Na osnovu onoga što sam opisao, jasno je da okrivljenima nisu obelodanjeni svi dokazi u ovom predmetu (...). Nažalost, nismo u prilici da izvestimo o postojanju ili nepostojanju drugih dokumenata, što znači da ne mogu sudu izneti obim materijala koji nisu obelodanjeni. Aktivno sprovodimo istragu kako bi dobili odgovore na ta pitanja. Ali verujemo da bi bilo očigledno nepravedno nastaviti sa ovim suđenjem do onda kada se ta istraga završi.¹⁵

17. Dana 27. februara 2015. godine, iz razloga što njegovi lični naponi nisu dali uspeha, tužilac Mortimer je podneo zahtev¹⁶ (bez datuma), u kome traži da sud donese nalog u kojem mu odobrava pristup svim materijalima, kako bi utvrdio da li sadrže „relevantne i/ili oslobađajuće dokaze u kontekstu predmeta BCB2“. Tužilac je takođe zatražio dozvolu da pregleda sadržaj zvaničnog sandučeta za elektronsku poštu gđe Bamieh, kao i za vraćanje obrisanih podataka. U zahtevu se pominje sledeće.

„Dana 12. novembra 2014. godine, dole potpisani tužilac se sreo sa tužiocem Wendorf u njegovoj kancelariji. Tokom tog sastanka, g. Wendorf je potvrdio sledeće činjenice. On je iskoristio rešenje o pokretanju istrage u predmetu BCB-II kao ovlašćenje za sprovođenje drugih istraga najmanje od početka marta 2014. (...) Tek je u skorije vreme dobio brojeve predmeta koji nisu povezani sa BCB- II. (...)”¹⁷

18. Dana 31. marta 2015. godine, sud je izdao nalog kojim je zahtev tužioca delimično odobren. Tužiocima STRK Wendorfu i Hamitiju je naloženo da predoče sve dokumentovane ili druge

¹⁵ Zapisnik sa glavnog pretresa od 25. novembra 2014. godine

¹⁶ Zapisnik sa glavnog pretresa od 27. februara 2015. godine

¹⁷ Strane 4-5 zahteva tužioca STRK primljenog 27. februara 2015. godine

materijale koje su pod njihovim starateljstvom, pod njihovom kontrolom ili u njihovom posedu, a koji su relevantni ili na bilo koji način povezani sa brojevima predmeta PPS 29/11 i 47/12, uključujući i dokumentaciju ili materijale koji se tiču bilo kog od okrivljenih u ovom predmetu, kao i sav drugi materijal koji je pod njihovim starateljstvom, pod njihovom kontrolom ili u njihovom posedu koji sadrži informacije u vezi dva predmeta povodom podmetanja bombe u ulici Bila Klintona.

19. Dana 8. aprila 2015. godine, u odgovoru na nalog suda, tužioci Wendorf i Hamiti su dostavili pismo sa 13 aneksa, uključujući i CD-Rom. U njihovom propratnom pismu stoji sledeće.

„Iznenadjeni smo što vidimo da je podnosilac zahteva, tužilac EULEX STRK g. Kent Mortimore, obmanuo sud sugerišući da je naše pismo upućeno njemu od 20.11.2014 bilo neistinito i da tvrdi da smo odbili da predamo oslobađajuće dokaze u ovom predmetu.“ (...)
„Ne posedujemo apsolutno nikakve dokaze, ni osuđujuće niti oslobađajuće dokaze, u pogledu sledećih okrivljenih lica: [M.M.], [B.M.], [B.S.], [F.S.], [A.Da.] i [L.Q.]. Zapravo, ta imena se uopšte ne pojavljuju u našim dokaznim materijalima. Ime [A.D.] se pojavljuje u devet intervjua koji su obavljani u okviru naše istrage (...), međutim, još jednom, taj dokaz nije ni osuđujući niti oslobađajući vis-à-vis sa eksplozijom bombe koja se dogodila 24.09.2007. (...) Konačno, ovim obaveštavamo sud da nijedan od nas, tužilac EULEX-a Heikki WENDORF i/ili kosovski državni tužilac Armend HAMITI, nije preduzeo bilo kakve istražne radnje koristeći ovlašćenje iz postojećeg predmeta poznatog kao “Bomba u ulici Bila Klintona II“. Možemo potvrditi da u našem posedu imamo kopije dokaznih materijala koji nose brojeve predmeta PPS 29/11 & 47/12 i PPN 29/2011; po našim najboljim saznanjima, te dokaze je prikupila bivša tužiteljka STRK Maria BAMIEH, ili policijski službenici po njenom ovlašćenju, a koje je ona tek kasnije podelila sa nama. Normalno bi podnosilac zahteva trebao imati te dokazne materijale u svom posedu. Međutim, sada šaljem nazad kopije naših kopija koje treba ponovo uvesti u spise predmeta podnosioca zahteva. Imajte na umu da nikada nismo u našem posedu imali originalne verzije dokaznih materijala obeleženi kao PPN 29/11, PPS 29/11 & 47/12, niti znamo gde se originalni materijali nalaze.“

Iako se to ne može utvrditi, sud pretpostavlja da kompakt-diskovi sadrže elektronsku verziju ‘dva registratora na kojima je ispisana reč ‘Ghost’, koju spominje tužilac Mortimore. Pdf dokument na kompakt disku ima 435. stranica i sastoji se od iskaza svedoka koje je navodno prikupila tužiteljka Bamieh tokom njenog vođenja istrage pod brojevima PPS 29/11 i 47/12. Dopis od 8. aprila 2015, uključujući i njegove anekse, dat je odbrani. Međutim, svi dokumenti na kompakt disku su na engleskom jeziku (izuzev dva) i nikada nisu – koliko je sudu poznato – prevedeni na albanski. Iskazi svedoka, većinom od S.Q., B.H. i njihovih bližih rođaka datiraju od 7. februara 2011. pa do 21. avgusta 2013. U njihovim iskazima, svedoci ukazuju na podmićivanje, gde su

navodno uključeni *inter alios* predsednik pretresnog veća i jedan od članova veća sa suđenja BCB1.¹⁸

20. Tokom 2015, tužilac Wendorf je napustio misiju iz razloga nepoznatih sudu.

21. Za vreme glavnog pretresa 20. oktobra 2015, pretresno veće je obavestilo strane da tužilac STRK nije propisno izvršio nalog te je tužiocu Flynnu dato “finalnih 21 dan” da izvrši nalog.¹⁹

22. Dana 24. novembra 2015, tužilac EULEX STRK Andrew Hughes i tužilac STRK Haki Gecaj dostavili su kompakt disk koji sadrži kopiju spisa predmeta PPS 24/2015 (slučaj Hermes), kao i sav ‘dokazni materijal iz predmeta PPS 29/11 & 47/12 i PPN 29/2011 u našem posedu’. Tužioci u svom propratnom dopisu traže od suda ‘da razmotri mogućnost provere sadržaja svakog od dokaza pojedinačno pre nego li donesu odluku da ih obelodane optuženima, a **zanim i da odbrani obelodane samo onaj materijal koji smatraju da se tiče predmeta PPS 29/2011**’. Kompakt disk nije dostavljen odbrani. Na njemu se nalazi 18 foldera obeleženih kao ‘registrator 1’ do ‘registrator 18’. U folderu ‘registrator 15’ nalazi se iskaz od 2. jula 2014. (dok 004 i 005) [A], brata S.Q., koji izjavljuje sledeće (dok 005, str. 2/63):

“Q: Osim informacije koju je izneo [X] da li vi znate ko je još prikupljao novac za mito, odakle i kako je novac prikupljan?”

A: To vam ne mogu reći, ja nisam poznavao nikog drugog osim [X] koji je prikupljao novac, Ne znam koliko je ovo bitno, ali bio je jedan policajac iz Uroševca, i znam da je ovo više u stvari prevara, da je on otišao kod jednog [S.]-ovog druga, i mislim da je uspeo da od njega uzme 5,000 evra tvrdeći da je taj novac potreban za branioce, a u stvari nama nije trebao novac za branioce pošto sam se ja lično bavio isplatom branilaca, ali shvatio sam da je on uzeo novac i otišao, ovo se dogodilo ranije i mislim da nije bitno, da li bi ovaj koji je prevaren mogao da dođe i podnese prijavu, ime policajca je [Z].”

Z je jedan od optuženih u ovom predmetu.

Registrator 15 dalje sadrži iskaz svedoka bivšeg zaposlenog na radnom mestu pravnik iz kancelarije STRK, od 7. oktobra 2014. (Dok. 009, str. 7/12), gde svedok navodi sledeće:

“Ja sam takođe išao u zatvor Dubrava zajedno sa dvojicom istražitelja iz jedinice OCIU kako bi razgovarali o dokazima u vezi sa lokacijama mobilnih telefona, u slučaju bombi na Klintonovom Bulevaru, sa [S.Q.], koje mu je Maria [Bamieh] već dostavila”.

U registratoru 15 (dokument 005 i 006), nalazi se izjava od 17. septembra 2014. sa bivšom tužiteljkom Bamieh kao svedokom. Na stranici 13. ove izjave, ona izjavljuje sledeće:

¹⁸ Kompakt disk Verbatim, aneks 13 dopisa državnim tužiocima Wendorfu i Hamitiju od 8. aprila 2015.

¹⁹ Zapisnik sa glavnog pretresa od 27. februara 2015.

“Q: Spomenuli ste da su tokom rada na slučaju Bil Klinton 2 istražitelji (...) počeli da saraduju sa [B.H.] a takođe i sa rođacima porodice [Q.] i [H.].Pre svega, sećate li se kada je otprilike ta saradnja počela?”

A: Teško je reći, imala sam jednog svedoka, nešto dokaza sa antena mobilne telefonije i da budem iskrena mislila sam da ovaj predmet nikada neće ni videti optužnicu a onda je optužnica podignuta 30. septembra 2013 a [B.H.] je počeo da saraduje možda nekih mesec ili dva pre optužnice, mislim da je to bilo juna ili jula kad sam od njega uzela iskaz u svojstvu svedoka saradnika (...).”

23. Nalogom od 17. decembra 2015, tadašnji predsednik pretresnog veća nalaže sledeće tužiocu STRK koji radi na slučaju (a) ‘da analizira materijal spisa predmeta PPS 24/2015-kompakt disk, koji je podnet sudu 24. novembra 2015. i (b) ‘da identifikuje sav materijal pod njihovom kontrolom ili u njihovom posedu koji je prikupljen kao rezultat istražnog postupka u predmetima PPS 29/11 i PPS 47/12, a koji sadrži informacije vezano za dva slučaja bombi na Klintonovom Bulevaru’.
24. Dana 14. aprila 2016, održano je prvo ročište pred novim pretresnim većem, gde se prema članu 313. stav 3. ZKP sa glavnim suđenjem krenulo ispočetka. Strane su se ipak složile da svu podnesenu dokumentaciju od početka glavnog suđenja 2014. smatraju kao ponovno podnesenu i da zapisnike sa prethodnih ročišta uvrste u spise predmeta. Optuženi su se ponovo izjasnili da nisu krivi po optužbama. Tokom ročišta tužilac Kucharski je verbalnim putem odgovorio na nalog od 17. decembra 2015. i to:

Od 22. decembra 2015. pa nadalje, tužilaštvo je proverilo ovaj kompakt disk i materijal na istom i otkrilo da na njemu NEMA oslobađajućih dokaza protiv optuženih u ovoj sudnici. (...) Tužilaštvo je razmotrilo i osuđujuće i oslobađajuće dokaze, uključujući i one podnesene 24. novembra 2015. na gorepomenutom kompakt disku, i nije moglo naći NIKAKVE oslobađajuće dokaze koji bi oslobodili ijednog od optuženih njihove krivične odgovornosti. (...) Mi ne znamo zašto je prethodni tužilac podneo podnesak od 25. novembra 2014. Možda zato jer je to bila neka vrsta optužbene strategije. Nakon pregleda materijala zaključili smo da nema oslobađajućih i opipljivih dokaza koji bi ukazali na to da iznete optužbe i dela opisana u optužnici, pročitanoj danas, nisu počinili ovi optuženi. Na taj način mi smo izvršili nalog suda od 17. decembra 2015 (...).²⁰

25. Dana 15. aprila 2016, sadašnji predsednik pretresnog veća napisala je dopis sudiji za prethodni postupak koji radi na slučaju Hermes, u kojem od njega traži da je obavesti o očekivanom datumu završetka (ili obustave) istraga. Vršilac dužnosti sudije za prethodni postupak dao je odgovor u dopisu od 18. aprila 2016, u kojem obaveštava sud da bi, prema tužiocu koji vodi slučaj,

²⁰ Zapisnik sa glavnog pretresa od 14. aprila 2016.

očekivana obustava istrage bila u novembru 2016. i da bi tužiocu možda trebalo do decembra 2016. da završi istragu.

26. Dana 19. aprila 2016. predsednik pretresnog veća poslao je direktno dopis tužiocu u slučaju Hermes u kojem od njega traži da iznese svoj stav o sledećim opcijama: (A) puno obelodanjivanje kompakt diska optuženima sada; (B) obelodanjivanje redigovane verzije kompakt diska sada; (C) puno obelodanjivanje nakon završetka /obustave istrage; (D) obelodanjivanje redigovane verzije kompakt diska nakon završetka /obustave istrage.
27. Dana 21. aprila 2016, tužilac u slučaju Hermes je odgovorio na dopis izjavivši da s obzirom na složenost i osetljivost slučaja Hermes, uključujući i prikrivene istražne mere koje su trenutno na snazi, da postoji velika verovatnoća da bi obelodanjivanje ovih dokaznih materijala ugrozilo svrhu istrage, pa čak i živote odnosno zdravlje ljudi’.
28. Dana 28. aprila 2016. predsednik pretresnog veća je poslao dopis tužiocu u ovom predmetu, dajući mu krajnji rok od 14 dana, počevši od dana dostavljanja dopisa, da izvrši sudsko Rešenje od 17. decembra 2015.
29. Tužilac je odgovorio dopisom od 12. maja 2016, ponovivši da je izvršio analizu kompakt diska i da nije našao nikakav materijal (tj. oslobađajuće dokaze) relevantan za slučaj.

Nalazi suda

Pravni okvir

30. Veće će obaviti procenu da li događaji navedeni u delu ‘istorijat postupka’ doprinose okolnostima koje stoje na putu nastavka postupka i ulaska u dokaznu fazu.
31. Shodno članu 363. stav 1. ZKP²¹, sud će izreći presudu kojom se optužba odbija ako je (...) 1.3. istekao period zastarelosti, optuženo lice je aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od krivičnog gonjenja ili postoje neke druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.
32. Član 7. (Opšta obaveza utvrđivanja potpunih i istinitih činjenica) stav 2. ZKP glasi:

Saglasno odredbama ovog zakonika, sud, državni tužilac i policija koji učestvuju u krivičnom postupku dužni su da pažljivo ispituju i da sa potpunom profesionalnom predanošću utvrđuju sa jednakom pažnjom činjenice koje terete okrivljenog kao i one koje mu idu u prilog i da sve činjenice i dokaze koji idu u prilog okrivljenom stave na raspolaganje odbrani pre početka i u toku postupka.

²¹ NB: stav 2. ne postoji

33. Član 9. stav 1 (Ravnopravnost strana u postupku) ZKP glasi:

Okrivljeno lice i državni tužilac u krivičnom postupku imaju status ravnopravnih strana, osim ako u ovom zakoniku nije drugačije određeno.

34. Član 244. stav 1. podstav 1.3. ZKP obavezuje tužioca da, najkasnije do podnošenja optužnice, odbrani dostavi informacije o licima za koje tužilac zna da poseduju prihvatljive i oslobađajuće dokaze ili informacije o tom slučaju i zapisnike o izjavama tih lica o datom slučaju, potpisanim ili nepotpisanim.

35. Kako bismo u potpunosti shvatili značaj gorenavedenih članova ZKP, i konkretno člana 244. ZKP, ove članove treba posmatrati u njihovom ustavnom kontekstu i kontekstu ljudskih prava. Načelo principa na pravično suđenje predviđeno je članom 31. Ustava Republike Kosovo. Štaviše, članovima 22. i 53. Ustava, član 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) primenjuje se direktno i tumačiće se u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP).

36. Principi koji se primenjuju na obavezu da se dokazi obelodane odbrani u krivičnim postupcima, propisani članom 244. ZKP, postavljeni su od strane Velikog veća ESLJPu tri presude donesene 16. februara 2000.

U slučaju *Rowe i Davis protiv Ujedinjenog Kraljevstva*²², sud u Strazburu je utvrdio kršenje člana 6 § 1, s obzirom na sledeće:

“60. Osnovni aspekt prava na pravično suđenje je da krivični postupci, uključujući elemente tih postupaka koji se odnose na proceduru, budu akuzatorni postupci i da između tužilaštva i odbrane postoji jednakost stranaka u postupku. Pravo na akuzatorni postupak znači, u krivičnom predmetu, da se i tužilaštvu i odbrani mora dati prilika da budu upoznati i da mogu izneti stavove o podnesenim zapažanjima i dokazima koje je druga strana podnela (...) Osim toga član 6 § 1 zahteva sledeće (...) da organi tužilaštva obelodane odbrani sve materijalne dokaze u njihovom posedu za ili protiv optuženog (...)

61. Međutim, (...) pravo na obelodanjivanje relevantnih dokaza nije apsolutno pravo. U bilo kom krivičnom postupku može biti suprotstavljenih interesa, kao što su nacionalna bezbednost ili potreba da se zaštite svedoci koji su u opasnosti od odmazde ili držanje u tajnosti policijskih metoda istrage krivičnog dela, koji se moraju izvagati nasuprot prava optuženog ... U nekim slučajevima neophodno je neobelodaniti određene dokaze od odbrane kako bi se sačuvala osnovna prava one druge osobe ili zaštitio važan javni interes. Međutim, jedino su te mere, koje ograničavaju pravo odbrane a koje su strogo neophodne, dozvoljene prema članu 6 § 1 ... Štaviše, kako bi se osiguralo da će optuženi imati pravično suđenje,

²² *Rowe i Davis protiv UK*, ESLJP [GC] 16. februar 2000, predstavka br. 28901/95

bilo koje poteškoće na štetu odbrane ograničavanjem njihovih prava moraju biti dovoljno uravnotežene procedurom koju će sudski organi pratiti (...)

62. U slučajevima kada se dokazi neobelodanjuju odbrani po osnovu javnog interesa, nije uloga ovog suda da odlučuje o tome da li je ili nije takvo obelodanjivanje strogo neophodno pošto je, po pravilu, na nacionalnim sudovima da ocene dokaze iznete pred njima... Umesto toga, zadatak Evropskog suda je da utvrdi da li je postupak odlučivanja u svakom predmetu pojedinačno ispunio, koliko je to moguće, zahteve akuzatorskog postupka i jednakosti strana u postupku i uključio adekvatne mere zaštite radi zaštite interesa optuženog.

63. [A] postupak, pri kojem tužilaštvo pokušava da proceni važnost prikrivenih informacija od odbrane pravdajući to javnim interesom o čuvanju tajnih podataka, ne ispunjava gorenavedene uslove iz člana 6 § 1.”

Evropski sud zaključuje u stavu 66:

“Konačno, propust tužioca da izloži pomenute dokaze pred postupajućim sudijom i da mu dozvoli da odlučuje o pitanju ustupanja dokaza je lišio podnosioca prava na pravično suđenje.”

37. S druge strane, u predmetu *Jasper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i *Fitt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, sud u Strazburu nije utvrdio kršenje člana 6, stav 1. U ovim predmetima,

“Sud je zadovoljan činjenicom da je odbrana bila obavestena i da joj je bilo dopušteno da uloži podneske i učestvuje u (...) procesu donošenja odluka koliko je to bilo moguće, a da se odbrani ne otkrije materijal za koji je tužilaštvo tražilo da bude tajan na osnovu interesa javnosti. Činjenica da je potreba za obelodanjivanjem materijala sve vreme bila predmet procene postupajućeg sudije predstavljala je još jednu važnu zaštitnu meru time što je njegova dužnost bila da tokom celog suđenja prati pravičnost suđenja zbog činjenice da dokazi nisu bili obelodanjeni.”²³

38. U predmetu *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva*²⁴, veliko veće je, prema članu 6, razmatralo prihvatanje iskaza odsutnih svedoka koji su bili “jedini ili odlučujući” dokazi protiv optuženih i isto je pružilo nekoliko uputstava u vezi sa razumevanjem “faktora protivteže”:

“144. Tradicionalno, prilikom razmatranja žalbi prema članu 6 stav 1, sud je izvršio ispitivanje ukupne pravičnosti postupka uzimajući u obzir faktore kao što su način primene zakonskih zaštitnih mera, stepen u kojem su odbrani pružene proceduralne mogućnosti radi borbe protiv hendikepa sa kojima je bila suočena i način na koji je postupak u celini vodio sudija (...).

145. Takođe, u slučajevima koji se tiču neobelodanjivanja dokaza odbrani radi zaštite policijskih izvora, sud je prepustio domaćim sudovima da odluče da li nad pravima odbrane treba da prevlada javni interes. Sud je ograničio svoje delovanje na proveru toga da li

²³ *Jasper protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ESLJP [VV] 16. februar 2000, predstavka br. 27052/95, stavovi 55-56 i *Fitt protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ESLJP [VV] 16. februar 2000, predstavka br. 29777/96, 48-49

²⁴ *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, ESLJP [VV] 15. decembar 2011, predstavka br. 26766/05 i 22228/06, stavovi 144-145

procedure koje su ispoštovale sudske vlasti u dovoljnoj meri pružaju, odgovarajućim zaštitnim sredstvima, protivtežu ograničenjima koje odbrana trpi. Činjenica da određeni dokazi nisu stavljani na raspolaganje odbrani ne smatra se automatski povredom člana 6, stav 1 (...).

147. (...) Pitanje u svakom predmetu je da li postoje dovoljni faktori protivteže, uključujući i mere koje omogućavaju fer i ispravnu procenu pouzdanosti tih dokaza. To bi omogućilo da se osuđujuća presuda zasniva na takvim dokazima samo ako su isti dovoljno pouzdani s obzirom na njihov značaj u tom predmetu.”

39. Iako se u predmetu *Al-Khawaja i Tahery protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ne spominje eksplicitno, u nedavnom predmetu *Donohoe protiv Irske*²⁵ prihvaćeno je da se pravilo “jedinih ili odlučujućih dokaza” jednako primenjuje u slučajevima neobelodanjivanja dokaza. Sudsko veće (peto odeljenje) nalazi sledeće:

*“78. Sud konstatuje da dati predmet ne uključuje dokaze odsutnog ili anonimnog svedoka. Za razliku od predmeta *Al-Khawaja i Tahery*, neobelodanjeni materijal u ovom predmetu nije sam po sebi bio deo predmeta tužilaštva. (...) Međutim, sud smatra da, u pogledu potencijalne nepravde prouzrokovane odbrani od strane domaćih sudova time što je prihvaćeno da načelnik odeljenja policije PK ne obelodani svoj izvor, treba se voditi opštim principima koje je izneo sud u predmetu *Al-Khawaja i Taheri* prilikom razmatranja žalbi podnosioca predstavke.*

79. Shodno tome, pitanja koja sud treba da razmotri su sledeća tri: (i) da li je bilo potrebno da se odobri da načelnik odeljenja policije PK ne obelodani svoj izvor; (ii) ukoliko jeste, da li su dokazi načelnika odeljenja policije PK bili jedina ili odlučujuća osnova za osuđujuću presudu podnosioca predstavke; i, (iii) ukoliko jeste, da li je bilo dovoljno faktora protivteže, uključujući postojanje jakih proceduralnih zaštitnih mera, kako bi se osiguralo da je postupak, kada se ocenjuje u celini, bio pravičan u smislu člana 6 Konvencije.

Primena kriterijuma EKLJP u datom predmetu

40. U datom slučaju, informacija da relevantni materijal, uključujući “saslušanja potencijalnih svedoka u ovom predmetu, saslušanja stvarnih svedoka u ovom predmetu i materijal koji je ukazivao na moguće motive svedoka da lažno svedoče”, nije obelodanjen odbrani, je došla od strane tužilaštva. Iz tog razloga, sud je utvrdio da se ne može osloniti na iskaze kasnijih tužilaca u ovom predmetu, koji su, jednostavno, bez daljeg obrazloženja negirali relevantnost neobelodanjenog materijala. Sud je, izdajući nekoliko naloga, pokušao da pribavi sav relevantni materijal u posedu tužilaštva. Ovi naponi doveli su do toga da je tužilaštvo podnelo kompakt diskove navedene pod 19 i 22 ponaosob. Kompakt disk koji sadrži spis predmeta Ghost je

²⁵ *Donohoe protiv Irske*, ESLJP, 12. decembar 2013, predstavka br. 19165/08

obelodanjen odbrani, ali se iz samog materijala može zaključiti da je isti nepotpun: svedoci su se pozivali na dokumente koji nisu bili uključeni. Drugi kompakt disk, koji sadrži materijal prikupljen tokom istraga koje su se odvijale u predmetu Hermes sve do dana podnošenja kompakt diska sudu, odnosno 24. novembra 2015, nikada nije bio dat odbrani. Detaljni pregled oba kompakt diska od strane predsednika sudskog veća pokazao je da su istrage u predmetu Ghost/Hermes u celini od velikog značaja za dati predmet, jer oni direktno uključuju pouzdanost iskaza tadašnjih osumnjičenih, a sada ključnih svedoka B.H. i S.Q. u vezi sa integritetom postupka suda u, između ostalog, BCB1. Štaviše, neki iskazi koji su citirani (u redigovanoj formi²⁶) u stavu 22, posebno su zanimljivi, jer su mogli da daju razloge odbrani da tvrdi da su svedoci, time što su svedočili, gledali sopstvene interese i da su dobijali uputstva od tužioca. Iz toga proizilazi da je odbijanje tužioca da taj materijal podeli sa odbranom prouzrokovao potencijalnu nepravdu, pošto im je bila uskraćena mogućnost da iskoriste materijal kako bi pobili kredibilitet svedoka. Kao posledica toga, oni se dovode u poziciju uporedivu s pozicijom odbrane u predmetu *Donohue protiv Irske* citiran u ranijem tekstu, koja nije mogla na odgovarajući način da ospori dokaze koje je dao načelnik policijskog odeljenja PK kroz svoje izvore.

41. Prema tome, u skladu sa sudskom praksom gore pomenutog ESLJP i sistemom koje je predložilo peto odeljenje suda u predmetu *Donohoe*, sud će odgovoriti na sledeća pitanja: (i) da li je neophodno poštovati odluku tužioca da ne obelodani dokaze važne za osporavanje kredibiliteta svedoka B.H. i S.Q. ; (ii) ukoliko jeste, da li se za iskaze svedoka B.H. i S.Q. očekuje da budu jedina ili odlučujuća osnova za osuđujuću presudu optuženih i (iii) ukoliko jeste, da li sud može ponuditi dovoljno faktora protivteže, uključujući mere koje omogućavaju pravičnu i ispravnu procenu pouzdanosti tih dokaza, kako bi se osiguralo da postupak, kada se ocenjuje u celini, bude pravičan u smislu člana 6 Evropske konvencije.

i Nužnost poštovanja odluke o neobelodanjivanju materijala

42. Kao što je razmatrano u stavu 40, po mišljenju suda, potpuno obelodanjivanje materijala bi nesumnjivo bilo u interesu odbrane. Međutim, prema tužiočevom dopisu od 21. aprila 2016. godine, koji je naveden u stavu 27, postoji velika verovatnoća da bi obelodanjivanje ovog dokaznog materijala ugrozilo svrhu istrage, pa čak i živote ili zdravlje ljudi. Iako navedena opasnost nije očigledna na prvi pogled, sud ne može i neće preuzeti rizik kojim bi

²⁶ U pogledu rizika na koji je aludirao tužilac.

obelodanjivanje materijala zaista ugrozilo zdravlje ili život ljudi uključenih u istragu u predmetu *Hermes*. Odluka o neobelodanjivanju materijala u ovom predmetu stoga se mora shvatiti kao *fait accompli*, a ne kao rezultat uravnoteženja interesa od strane suda.

ii Jedina ili odlučujuća osnova

43. Tužiteljka Bamieh eksplicitno spominje u svom rešenju o proširenju istrage, koje je navedeno u ranijem delu tekstu u stavu 10, i zapravo naknadni tužioci nikada nisu doveli u pitanje da sumnje protiv optuženih proizilaze “uglavnom” iz iskaza B.H. i S.Q. Njihovi iskazi, kao što je istaknuto u optužnici, ne samo da potkrepljuju jedan drugi, već su oba potkrepljena materijalnim dokazima, ali u ovom kontekstu važno je shvatiti da prema iskazu S.Q.²⁷ (ali suprotno onome što se pominje u optužnici!²⁸) svedoci B.H. i S.Q. su delili istu zatvorsku ćeliju već u 2011. godini, imali pristup kao i detaljno saznanje o spisu predmeta (što je postalo jasno iz njihovih svedočenja tokom glavnog pretresa pred prethodnim pretresnim većem²⁹), što im je pružilo dovoljno mogućnosti da usaglase svoje svedočenja i prilagode ih postojećem dokaznom materijalu. Nema sumnje da bi se eventualna osuda optuženih zasnivala, barem u odlučujućoj meri, na (budućim) svedočenjima ova dva svedoka. Ovo vodi sud ka zaključku da bi se njihova svedočenja smatrala “jednim ili odlučujućim” dokazima u smislu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava.

iii Faktori protivteže

44. Zbog činjenice da odbrani nisu pruženi svi dokazi koji su proistekli iz istraga u predmetu Ghost/Hermes, sud ne može ponuditi bilo kakve faktore protivteže. Spis predmeta Hermes, onako kako je predat sudu, možda je bio potpun u vreme kada je bio podnet, ali su istrage bile u toku i nikakav novi materijal nije bio podnet, a s obzirom na stav sadašnjeg tužioca da nema materijala koji bi bio obelodanjen, malo je verovatno da će novi materijal biti podnet. Negiranje sadašnjeg tužioca o postojanju bilo kakvih oslobađajućih dokaza ili materijala relevantnog za ocenu verodostojnosti svedoka, u kombinaciji sa porukom tužioca u predmetu Hermes da bi potpuno ili redigovano obelodanjivanje materijala ugrozilo zdravlje ili živote ljudi koji su umešani, dovela je sud u poziciju da ne može odbrani da pruži bilo kakve faktore protivteže. Svakako da bi B.H. i S.Q. mogli da se saslušaju, i oni su, zapravo bili saslušani tokom glavnog pretresa pred prethodnim sudskim većem u vezi sa njihovim izuzetno kooperativnim stavom. Međutim,

²⁷ Iskaz S.Q. od 30. juna 2011, citiran u stavu 7.

²⁸ Optužnica od 22. avgusta 2014, stav 90, citirana u stavu 14.

²⁹ Zapisnici sa glavnog pretresa od 26. i 27. avgusta, 2, 3, 4. i 23, 24. i 25. septembra 2014.

odgovori su bili dvosmisleni, a zbog nedostatka materijala sa kojim bi se oni suočili, mogući razlozi koji leže u osnovi toga ostaju nepoznati. Sud zaključuje da ne postoje faktori protivteže, uključujući i jake proceduralne zaštitne mere, kako bi se osiguralo da suđenje, kada se ocenjuje u celini, bude pravično u smislu člana 6 Konvencije.

Zaključak

45. Kao što je gore navedeno, tužilac nije dostavio odbrani sav oslobađajući materijal. Prema tome, on nije ispunio svoju obavezu iz člana 244 ZKP, koja se shvata u kontekstu ustavnih i ljudskih prava. Ako bi se ovaj postupak nastavio bez obelodanjivanja materijala, ovo neispunjavanje obaveze bi neizbežno dovelo do kršenja akuzatornog principa i jednakosti strana u postupku iz člana 6 stav 1 Evropske konvencije, jer (i) sud mora uzeti kao činjenicu odluku tužilaštva da ne obelodani materijal iz spisa predmeta Hermes koji je relevantan za osporavanje kredibiliteta svedoka (ii) čiji iskazi bi bili *jedini ili odlučujući* dokazi za eventualnu osudu okrivljenih, i (iii) sud ne bi mogao da pruži faktore protivteže, uključujući i postojanje jakih proceduralnih zaštitnih mera, kako bi se osiguralo da suđenje u celosti ipak bude pravično u smislu člana 6 Evropske konvencije.
46. Činjenica da bi nastavak ovog suđenja mogao dovesti do kršenja načela pravičnog suđenja je bez sumnje “okolnost koja isključuje krivično gonjenje” u smislu člana 363, stav 1, tačka 1.3 ZKP, što sa sobom povlači odbijanje optužbi kao što je navedeno u dispozitivu.

Predsednik sudskog veća
Sudija EULEX-a Katrien Gabriël Witteman

Sudski zapisničar
Kushtrim Osmani

POUKA O PRAVNOM LEKU: Shodno članu 380 ZKP, žalba na ovu presudu može se podneti u roku od 15 dana od dana kada se primerak presude uruči strankama. Žalba se podnosi Apelacionom sudu preko Osnovnog suda u Prištini.